

ХАНС КРИСТИАН АНДЕРСЕН ХОЛГЕР ДАТЧАНИНА

Превод от датски: Светослав Минков, —

chitanka.info

Има в Дания един старинен замък, наречен Кронборг. Той се издига на брега на пролива Ересунд, дето всеки ден минават стотици големи кораби — английски, руски и пруски. Всеки минаващ кораб поздравява стария замък с топовен гърмеж: „Бум!“. И замъкът също му отговаря с гърмеж: „Бум!“. На топовен език това значи „добър ден“ и „благодаря“. Зиме там не пътуват кораби: тогава целият пролив, чак до шведския бряг, е покрит с лед и прилича на широк път. От двете страни на тоя път се развяват датски и шведски знамена и датчаните и шведите си казват едни на други „добър ден“ и „благодаря“, но вече не с топовни гърмежи, а с приятелско ръкуване. И вземат едни от други бял хляб и кравайчета, защото чуждото ядене е винаги по-вкусно. Но най-хубавото там си остава старият Кронборг и в него, в дълбока, тъмна изба, където никой не хвърля поглед, седи Холгер Датчанина. Той е облечен в желязо и стомана, подпрял глава на могъщите си ръце. Дългата му брада се спуща под мраморната маса, за която е сраснала. Холгер Датчанина спи и сънува, но в съня си вижда всичко, което става в Дания. Това, което е видял насън, се е случило в действителност и той спи спокойно, защото Дания още не е заплашена от никаква голяма опасност. Ала ако се случи някоя истинска беда, тогава старият Холгер Датчанина ще се възправи в целия си великански ръст, и то така, че самата маса ще се разпука, когато изтегли от нея брадата си! И тогава тон ще излезе от избата и ще започне да нанася на враговете на Дания такива удари, че ще се чуе по всички страни на света.

Един стар дядо седеше и разказваше на своя малък внук историята за Холгер Датчанина и момчето знаеше, че дядо му говори самата истина. И докато разказваше всичко туй, старецът изрязваше от дърво голяма фигура — фигурата на Холгер Датчанина, с която щеше да украси носа на един кораб. Дядото беше резбар и правеше дървени фигури за украса на корабите — всеки кораб носеше името на самата фигура. Ето и сега той изряза Холгер Датчанина, който стоеше гордо изправен е дълга брада, като държеше в едната си ръка тежък боен меч, а с другата се опираше на датския герб.

Старият дядо разправяше много забавни истории за прочутите хора на Дания — мъже и жени — и на малкия внук най-сетне се стори, че знае за тях колкото самият Холгер Датчанина, който вижда всичко туй само насън. И когато детето легна да спи, продължаваше да мисли

за Холгер Датчанина — то притисна брадичката си в завивката и си въобрази, че има дълга брада, сраснала с леглото.

А старецът не спираше да работи, оставаше му да изреже само датския герб. Като изряза и герба, той огледа работата си и премисли всичко, което беше чел и слушал и което бе разказал тая вечер на малкия си внук. Сетне кимна с глава, изтри очилата си, сложи ги пак на очите си и рече: „Да, при мен, разбира се, Холгер Датчанина няма да дойде, но момчето, което спи отсреща, ще го види и ще го последва, щом настане решителният час“. И старият дядо кимна пак с глава и колкото повече гледаше своя Холгер Датчанина, толкова по-ясно му ставаше, че е изрязал чудесна фигура. Струваше му се дори, че тя се покрива с бои и че бронята започва да блести като истинска стомана. Сърцата върху датския герб ставаха все по-червени и по-червени, а лъвовете със златни корони на главата бяха готови да скочат^[1].

— Нашият герб наистина е най-хубавият на света! — каза старецът. — Лъвовете означават сила, а сърцата — милосърдие и любов.

И той погледна най-горния лъв и си спомни за крал *Кнут*^[2], който прикова към датския престол велика Англия. Погледна втория лъв и си спомни за крал *Валдемар*^[3], който обедини Дания и покори земите на вендите. Погледна третия и в паметта му се яви *Маргарита*^[4], която съедини под властта си Дания, Швеция и Норвегия. Когато той започна да разглежда червените сърца, те заблестяха още по-силно, раздвижиха се като игриви пламъчета и мисълта на стареца проследяваше всяко едно от тях.

Първото пламъче го заведе в тясна, мрачна тъмница. Там седеше прекрасна пленница, дъщерята на *Кристиан IV*^[5], Елеонора Улфелд. Пламъчето падна като роза върху гърдите ѝ и цъфна заедно със сърцето на тая жена — най-благородната и най-добрата от всички датчанки, която заради вярната си любов към своя нещастен съпруг трябваше да седи затворена цели двайсет и две години.

— Да, живо е това сърце на датския герб! — каза старият дядо.

Мисълта му литна след второто пламъче. То го заведе при морето, където гърмяха топове и се люшкаха кораби, обвити в дим. Пламъчето се спусна върху гърдите на *Хвитфелд*^[6], в оня миг, когато той, за да спаси флотата, дигна във въздуха себе си и своя кораб.

Третото пламъче заведе стареца в Гренландия, в една бедна колиба, където пасторът Ханс Егеде^[7] проповядваше с думи и дела обич към ближния. Пламъчето се превърна в звезда на гърдите му, в сърце от датския герб.

Мисълта на стария дядо изпревари четвъртото пламъче — той знаеше къде ще го заведе то. В схлупената хижа на една селянка стоеше Фредерик VI^[8] и пишеше с тебешир името си върху една гредка. Пламъчето трептеше на гърдите му, играеше в сърцето му. И в селската хижа това сърце също се превърна в сърце от датския герб. Старецът изтри насълзените си очи. Той сам познаваше крал Фредерик със сребристите коси и честните сини очи и беше готов да даде живота си за него. В това време в стаята влезе снахата на стареца и каза, че е време вече за почивка и че вечерята е сложена на трапезата.

— Какво прекрасно нещо си изрязал, дядо! — извика тя. — Холгер Датчанина и целия наш стар герб! Наистина аз като че съм виждала някъде това лице!

— Не, ти не си го виждала — рече старият дядо. — Но аз го видях и се помъчих да го изрежа такова, каквото съм го запомнил. То беше в оня незабравим за датчаните втори април^[9], когато английските кораби бяха пред Копенхаген и ние доказвахме, че сме все същите храбри патриоти. На кораба „Дания“, който принадлежеше към ескадрата на Стийн Бил, аз стоях рамо до рамо с един матрос. Човек можеше да помисли, че куршумите се плашат от него. Весело пееше той стари песни и така стреляше и се сражаваше, сякаш не беше прост смъртен. Аз и сега като че виждам лицето му. Но откъде беше дошъл той и къде отиде после — никой от нас не знае. Неведнъж ми е минавало през ума дали непознатият не беше самият Холгер Датчанина, доплавал от Кронборг, за да ни помогне в ония минути на опасност. Такава мисъл ми мина и сега и ето, аз изрязах неговия образ.

Фигурата хвърляше своята дълга сянка върху стената и дори върху част от тавана. Изглеждаше, като че там стои самият Холгер Датчанина, защото сянката мърдаше. Но може би причината за това беше свещта, чието пламъче потрепваше неравномерно. Снахата целуна стария дядо и го поведе към голямото кресло до масата. Там седна и тя с мъжа си, който беше син на стареца и баща на момченцето в леглото. Тримата започнаха да вечерят и старият дядо разказваше за датските львови и датските сърца, за силата и милосърдието. Той

обясни, че има и друга сила освен оная, която служи на меча, и посочи полицата със стари книги, дето бяха наредени комедиите на Холберг^[10].

— Да, Холберг също умееше да нанася удари! — каза старият дядо. — През целия си живот той бичуваше глупостта и пороците на хората. — Старецът кимна с глава към огледалото, до което висеше календар с изображение на астрономическа обсерватория, и рече: — И Тихо Брахе си служеше добре с меча, но не за да сече с него хора, а за да прокара ясен път между всички звезди на небето! Ами Торвалдсен — син на също такъв резбар като мен, — тоя, когото ние всички видяхме, с побеляла коса и широки рамене, тоя, чието име цял свят повтаря, умееше да изсича, аз мога само да изрязвам! Да, Холгер Датчанина може да се явява в много образи и да прославя силата на Дания по всички краища на света! Прочее, да прием и за здравето на Бертел Торвалдсен!

А малкото момче в леглото видя съвсем ясно стария Кронборг на брега на Ересунд, видя истинския Холгер Датчанина как седи в дълбока изба със сраснала о мраморната маса брада. И самият Холгер Датчанина виждаше всичко, което става в Дания, виждаше малката бедна стая, в която седеше старият резбар, слушаше разговора, кимаше с глава и казваше:

— Не ме забравяйте, датчани! Спомняйте си винаги за мен! В минути на опасност аз ще дойда при вас!

А навън, над Кронборг, сияеше ясен ден и вятърът довяваше из съседната земя звуци от ловджийски рог. Корабите плаваха край замъка и го поздравяваха: „Бум! Бум!“. А от Кронборг също отговаряха: „Бум! Бум!“. Но Холгер Датчанина не се събуждаше, защото тия изстрели означаваха само „добър ден“ и „благодаря“. За да се пробуди, потребни бяха съвсем други гърмежи. И ако се чуят такива гърмежи, Холгер Датчанина непременно ще се събуди и ще покаже силата си!

[1] На датския герб са изобразени три лъва между девет сърца. ↑

[2] *Кнут* или *Канут Велики* (995–1035) — датски крал, в 1017 г. става крал на Англия, а в 1028 г. — и на Норвегия. ↑

[3] *Валдемар I* (1131–1182) — датски крал. ↑

[4] *Маргарита Датска* (1353–1412) — кралица на Дания. Швеция и Норвегия. ↑

[5] *Кристиан IV* (1577–1648) — датски крал. ↑

[6] *Ивер Хвитфелд* (1665–1710) — капитан на кораба „Дансборг“, загинал в сражение с шведската флота. ↑

[7] *Ханс Еgede* (1686–1758) — датски мисионер в Гренландия. ↑

[8] *Федерик VI* (1768–1839) — датски крал. — Б.пр. ↑

[9] На 2 април 1801 г. след ожесточено сражение датската флота била разбита от англичаните под командуването на адмирал Нелсън. ↑

[10] *Людвиг Холберг* (1684–1751) — известен датски драматург. — Б.пр. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.